

Írta: Büki Péter

AMIRŐL KEVESEN TUDNAK... BESZÉLGETÉS SÁNTA KRISZTIÁN ÚSZÓ PARALIMPIKONNAL

A Paralimpiáról, a fogyatékkal élő sportolók olimpiájáról keveset hallhattunk, olvashattunk. A rádióban és a tévében el-elvétve említették meg, hogyan szerepelnek Sydneyben a paralimpikonok. (A kiküldött rádióriporter még arra sem vette a fáradságot, hogy megjegyezze a sportolók nevét, valamint azt, hogy ki milyen számban versenyez. A paralimpiai keret tagjai közül csak egy valakit ismertem személyesen, mert abba az iskolába járt, ahol tanítottam. Ő Sánta Krisztián úszó, s talán nem túlzás azt állítani, hogy Magyarország legsikeresebb olimpijonjai közé írta be a nevét a 2000. évben Sydneyben rendezett paralimpiai játékokon. 7 versenyszámban indult, két arany-, három ezüst-, egy bronzérmét szerzett, a hetedik versenyszámban „csupán” a negyedik lett.

Krisztián 1981-ben született ép, egészséges újszülöttként. Hat éves korában szülei beírták egy sporttagozatos általános iskolába. A rá következő héten, minden előzmény nélkül, egy érszűkület következtében súlyosan megbetegedett. Lebénult a jobb keze, a jobb lába és a beszédközpontja. Az Amerikai úti idegsebészen az orvosok azt mondták, hogy nem tudnak rajta segíteni. Ebbe Krisztián szülei nem tudtak belenyugodni. Hosszas keresés után jutottak el Bódosi Mihály idegsebész professzorhoz a szegedi klinikára, aki megoperálta Krisztiánt. Krisztián mozgása a műtét után igen hamar rendbejött. A beszéd azonban – amit újra kellett tanulnia – és az olvasás a mai napig gondot okoz számára.

Beszéd- és tanulási nehézségei miatt Krisztiánnak logopédiai iskolába kellett megkezdenie az általános iskolát. Majd többszöri iskolaváltás után – a beszédvizsgáló javaslatára – édesanyja kérte Krisztián áthelyezését a Fogócska utcai Montágh Imre Általános Iskolába. Azt gondolta, hogy az a speciális, eltérő tantervű iskola segít Krisztiánnak, aki nehezebben tud képességei miatt tanulni. Csalódnia kellett. Ennek ellenére Krisztián ott fejezte be az általános iskolát. Utána két évet járt egy felzárkóztató iskolába, hogy felvegyék az Öveges József Gimnázium és Szakközépiskola diszlexiás osztályába.

Krisztián rendszeresen a műtét után kezdett el úszni. Az úzás alapelemeit édesapjától tanulta meg. Bódosi Mihály professzor szorgalmazta a sportolást, mert látta, elősegíti Krisztián gyógyulását. A műtét után ugyanis Krisztiánnak keringést serkentő gyógyszereket kellett szednie, a sok mozgás azonban gyógyítólag hatott vérkeringésére, így egy idő után elhagyhatta gyógyszereit. Gyógyulását a sport mellett sokban segítette nagypapája türelmes figyelmessége, törődése is. Mindent megtett annak érdekében, hogy Krisztián egészséges embernek érezze magát. Édesapja pedig biztos volt abban, hogy fia képes lesz normális, épkézláb emberi életet élni.

- Mire emlékszel gyermekkorodból?
- Van néhány emlékem a bölcsődéből és az óvodából is. Aztán betegségem minden napjára emlékszek. Emlékszem arra is, hogy voltunk az Amerikai úton és Szegeden is. Mikor megműtötték, akkor azt mondtam a professzor úrnak, hogy „ne műtsön meg!” – Nem tudom, miért mondtam neki.
- Hogyan tudtad meg, hogy te beteg vagy, és emiatt más lettél?
- Tudtam, hogy kórházban voltam, hogy oda beteg emberek mennek, nem pedig egészségesek...
- Azt, hogy miért kellett újabb és újabb iskolába menned, érzékelted akkor?

- Nem.

- Mikor kezdted el úszni? -Versenyszerűen 1995 szeptemberében.

- Ki volt az úszóedző?

- Mentés Éva. Ő volt a tesitanárom is. Amikor odakerültem a Fogócska utcai iskolába, megkérdezte tőlem, mit szeretnék sportolni. Sokféle sport közül választhattam: atlétika, zsinórlabda (ez a röplabdához hasonló játék, a tanulásban akadályozott, értelmileg sérült gyermekek számára egyszerűbb szabályokkal), úszás. Természetesen az úszást választottam. 1995 októberében már indultam egy országos versenyen, ahol a száz hátat és az ötven hátat megnyertem. De hiába értem célba elsőként az ötven hátton – egy testhosszal nyertem –, mégis csak második lettem, mert rosszul nyúltam be, nem állítottam meg a falnál az időt. Akkor még nem tudtam jól becsapni.

- Volt-e más kedvenc tantárgyad, amivel szívesen foglalkoztál?

- A matekkal és a törivel egy kicsit, a biosz nem érdekelt annyira. A nyelvtan és az irodalom nem a kedvencem.

- Szeretsz olvasni?

- Ha valamit odaadnak, ami kötelező, akkor megpróbálom elolvasni... Az Egri csillagokat nem olvastam, a kölcsönzöből kivettem a videokazettát és megnéztem. Nem szeretek olvasni. Az édesapám mondta egyszer kint a telken, hogy minél többet olvas, annál butábbnak érzi magát az ember. Én még véletlenül sem szeretném magamat butának érezni.

Krisztián a mai napig súlyos diszlexiás és beszédhibás, tehát nagyon lassan és hibásan olvas, az élőbeszédben gondot okoznak számára például az egyeztetések, a végződéses. – Emiatt nem is szereti a nyilvánosságot. – Mivel sokszor félreolvas, nem érti meg a szöveget, és így nem jelent számára örömet maga az olvasás. Ugyanakkor nagyon jó a vizuális memóriája. Amit egyszer látott a tévében, arra évekkkel később is, epizódról epizódra emlékezik.

Krisztián humorát mi sem bizonyítja jobban, mint édesapja mondatának „kiforgatása”. Valójában a mondat így hangzott: az ember minél többet tanul, annál kevesebbet tud.

- Hogyan kerültél az úszás nemzetközi élvonalába?

- Az első nemzetközi versenyem Lódzban volt. Ott a száz hátton második lettem, a kétszáz gyorsat megnyertem.

Ezt követően számtalan országban járt Európa- és Világbajnokságokon. Érmei két cipősdobozban vannak összezsúfolódva („csak” 46-os lába van Krisztiánnak). Az egyikben a nemzetközi versenyeken szerzett, többnyire aranyérmek; a másikban pedig az országos bajnokságok és egyéb versenyeken szerzett érmei. Krisztián icipici szobájában a kupák már el sem férnek, azokat Zsámbékon tartja a nagymamájánál. Az éremkollekciónak egy aranyérem hiányzik. Krisztián az első országos bajnoki aranyérmét Bódos Mihály professzornak adta át, ezzel is kifejezve háláját.

- Miben különbözött az olimpiai felkészülés a többi edzésektől?

- Abban, hogy általában egy héten háromszor szokott lenni edzés az iskola után. Egy edzés két órás, nagyobb versenyek előtt pedig háromórás. Az Olimpia előtt viszont másfél évig reggel ötkor keltem, elmentem edzésre. 7 óráig tartott, volt benne úszás, futás, kondizás. Utána hazajöttem. Délután ugyanez megismétlődött. Eleinte sokat úsztunk, 10-13 kilométert. Az Olimpia előtt közvetlenül már csak sprinteket, 50 métereket gyakoroltuk.

- Voltak edzőtáborok is?

- Igen.

- Beszéljünk az Olimpiáról! Egy kis füzetben a Magyar Értelmi Fogyatékosok Sportszövetségének Úszó Szakága közétette a paralimpiai válogatott keret tagjait, eddigi eredményeiket és a várható eredményeket. Nálad az szerepel, hogy dobogós helyezést várnak 100 méteres hátúszásban, 50 méter pillangón, valamint 50 és 100 méter gyorsúszásban. Ezek mind megvannak, sőt helyezést értél el a váltóval és a 200 méter egyéni vegyesben.

- Én október 21-én kezdtem az egyéni kétszáz vegyessel. Nem gondoltam, még véletlenül sem, hogy bronzérmeket hozok haza! Sikerült. Aztán folyamatosan jöttek a versenyszámaim. Volt a 100 hát, a 100 gyors, 50 gyors, 50 pillangó és a két váltó. Az Olimpián magamhoz képest is túlteljesítettem. Amikor az egyéni kétszáz vegyest úsztam, akkor kezdtem érezni magam. De azt nem hittem volna, hogy ilyen jó formában vagyok.

- Melyik a kedvenc számod?

- Nem egy van, hanem kettő. A gyors és a hát.

- Melyikben vagy jobb?

- 100 háton, de 50 gyorson is nyertem volna, ha nem izgultam volna és nem ragadtam volna be a rajtkövön. Sebaj, az ezüst is nagyon szép eredmény.

-Az Olimpián abban a medencében úsztál, amelyikben néhány héttel korábban igen sok világrekord született... Választottál-e magadnak példaképet közülük vagy már korábbról volt példaképed?

-Amikor 1995-ben elkezdtem úszni, akkor volt az egyesületben egy fiú, a Kaszala Ferenc. Ő akkor 21 éves volt, s 1.07-et tudott úszni 100 méter gyorson. Ő volt először a példaképem: először őt szerettem volna megelőzni.

- Most?

-A következő Olimpián az 50 gyorsot is meg akarom nyerni, a 100 hátat pedig meg akarom tartani. De ha a többi véletlenül jobban sikerülne, nem lenne baj.

- Most nem panaszkodhatsz, hiszen az Olimpián a hat érmet nyertél és több rekordot is megdöntöttél...

- Igen, 100 háton az elődöntőben és a döntőben két világsúcsot úsztam, egyet 50 gyorson, a vegyesváltóban a fiúkkal szintén világsúcsot értünk el...

A 4X50-es vegyesváltóban negyedszerre javították meg a saját világsúcsukat.

- Milyen közeli céljaid vannak?

- A gimnáziumot el szeretném végezni, kemény tanulással. Plusz az úzás: a következő Olimpiára is ki akarok jutni. Ez nemcsak tőlem függ... Meg kéne szerezni hozzá a támogatást, nekem vagy az egyesületnek. A szüleim az utolsó évben alig győzték fizetni a havi díjat, a bérletet, a pályabérletet, az edzőt.

A szép eredményeket beárnyékolja, hogy Krisztián és társai semmiféle támogatást nem kaptak. Állami támogatás és szponzorok hiányában még az Olimpia előtti héten is a szülők vették az uszodai bérletet, fizették a pályabérletet, hogy a leendő bajnokok edzésekre tudjanak járni.

- Milyen távolabbi céljaid vannak?

- Dolgozni szeretnék majd. Én a természetben jobban szeretek lenni, mint a zárt helyiségben. Azért választottam a környezetvédelmi szakot az Öveges József Gimnázium és Szakközépiskolában.

- Hogyan változtatta meg az úzás, a sport az életedet, főleg, hogy olimpiai bajnok lettél?

- Amikor 1995-ben kezdtem, még véletlenül se gondoltam volna erre. Most, hogy idáig jutottam, nagyon örülök neki. Ha megismernek, ha nem, az én szememben, a szüleim szemében – gondolom – hős vagyok.

Krisztián és társai nevét idehaza még alig ismerik. Ahogy Krisztián édesapja összefoglalta: „Ez a társadalom nem érett arra, hogy a sérültjeit elfogadja. Krisztiánok az úttörők, és majd talán három-négy olimpia után lesz valami... De csak akkor, ha lesznek eredmények, érmek, mert ha nem, hamvába hullik minden.”

- Nemrég a váltó tagjaival meglátogattátok a Fogócska utcai iskolát. Azt mondják, azóta minden gyerek úszóbajnok akar lenni.

- Ára van annak. Akarat kell ahhoz. Tehetség nem muszáj, hogy legyen, de azért kell az is. Szükséges a kitartás is a sok munkához.

- Te önmagádtól vagy ilyen szorgalmas, vagy pedig noszogatni kellett?

- Hát, az edzőm sosem hagyott félóraig beszélgetni a parton a fiúkkal. Volt olyan napom, amikor mentem magamtól, volt olyan is, amikor toszigálni kellett, hogy menjek már úszni.

- Ki taszigált?

- Az edzőm. Mentés Éva.

- Hogyan tovább?

- Két hónapig pihenek, aztán megbeszéljük... .

(Az interjú 2000. november 29-én készült.)

Sánta Krisztián a Paralimpián elért eredményeiért a Magyar Köztársasági Érdemrend Tiszti keresztjét vehette át a Parlamentben 2000. november 10-én.

December 19-én pedig az év sportolója címet szavazta meg a számára a Magyar Értelmi Fogyatékosok Sportszövetsége és a Magyar Speciális Olimpiai Szövetség. Krisztián ezen kívül tagja az év csapatának, a 4x50 méteres vegyesváltónak is.